

KIRJALLINEN KYSYMYS 399/2012 vp

Lainauskorvausten taso sekä opetus- ja tutkimuskirjallisuuden tekijöiden asema

Eduskunnan puhemiehelle

Nykyisen hallitusohjelman mukaan kirjastolaitoksella on keskeinen merkitys suomalaisten lukutaidon ylläpitämiselle ja kehittämiselle sekä lukuharrastuksen edistämiseksi. Suomalainen kirjastolaitos onkin maailman huippuluokkaa, ja lainamäärät ovat maassamme Pohjoismaiden korkeimmat. Kirjastolainauksesta Suomessa tekijöille maksettavat tekijänoikeudelliset korvaukset ovat kuitenkin pohjoismaisessa vertailussa hyvin alhaiset. Suomessa lainauskorvausten piirissä olevien kirjastojen lainamäärä on vuosittain noin 100 miljoonaa lainaa, mutta lainauskorvauksiin valtion budjetissa varattu vuosittainen määräraha on alle neljä miljoonaa euroa. Vertailun vuoksi todettakoon, että esimerkiksi Norjassa vuosittainen lainamäärä on n. 40 miljoonaa lainaa ja vuosittainen määräraha on n. 12,5 milj. euroa. Suomessa korvauksen ulkopuolella olevien opetus- ja tutkimuskirjastojen vuosittainen lainamäärä on lisäksi noin 20 miljoonaa lainaa. Muissa Pohjoismaissa opetus- ja tutkimuskirjastot ovat pääsääntöisesti mukana lainaluvuissa ja korvauksen piirissä.

Suomessa teosten lainamääriin perustuvat tekijänoikeuskorvaukset ovat olleet käytössä vuodesta 2007, kun muissa Pohjoismaissa vastaavia korvauksia on maksettu jo vuosikymmenten ajan. Suomalaisille kirjallisuuden tekijöille on aiheutunut huomattavia tulonmenetyksiä lainalukuihin perustuvan tekijänoikeuskorvausjärjestelmän puuttumisesta. Kun maahamme saatiin vihdoin lainauskorvausjärjestelmä, varattiin tarkoitukseen valtion budjetissa aivan liian pieni mää-

räraha. Tekijällä ei ole oikeutta kieltää teostensa lainaamista kirjastoista, mutta hänellä on lain mukaan oikeus kohtuulliseen korvaukseen. Nykyisessä hallitusohjelmassa painotetaan, että tekijänoikeuslailla säädetään nykyistä tarkemmin tekijänoikeuksien käytöstä suoritettavasta kohtuullisesta korvauksesta. Tämä oikeus tulee turvata myös silloin, kun teoksia lainataan kirjastoista.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta totesi viimesyksyisessä mietinnössään VaVM 26/2011 vp lainauskorvaukseen varattujen määrärahojen olleen koko olemassaolonsa ajan riittämättömällä tasolla, jotta tekijät saisivat kohtuullisen korvauksen teostensa lainaamisesta. Valiokunta piti mietinnössä välttämättömänä, että lainauskorvauksiin varattua määrärahaa korotetaan sellaiselle tasolle, että tekijät saavat teosten lainaamisesta kohtuullisen korvauksen. Lainauskorvauksiin varattua määrärahaa korotettiin vuoden 2012 talousarviossa 20 %, jolloin määrärahan kokonaissumma nousi 3,625 miljoonaan euroon. Tämä on hyvä alku oikeaan suuntaan, mutta tekijöiden oikeus saada kohtuullinen korvaus teostensa lainaamisesta ei toteudu määrärahan korotuksen myötä. Lainauskorvauksiin varattua määrärahaa tulee korottaa lähivuosien aikana vähintään 10 miljoonaan euroon ja ottaa opetus- ja tutkimuskirjastot mukaan korvauksen piiriin.

Tekijänoikeuden keskeinen tavoite on mahdollistaa tekijän mahdollisuus elää luovalla työllään. Tekijänoikeussuojan alaisten teosten käyt-

tökorvaukset muodostavat tekijän työstään saaman palkan.

Tekijän yksinoikeus teostensa hyödyntämiseen on tekijänoikeudellisen sääntelyn lähtökohhta. Tästä yksinoikeudesta voidaan säätää poikkeuksia esimerkiksi teosten lainaamisen mahdollistamiseksi ilman tekijöiltä edellytettävää lupaa. Yksinoikeutta näin rajoitettaessa on tekijälle kuuluva oikeus saada taloudellinen kompensatio teostensa hyödyntämisestä turvattava. Teosten lainaaminen kirjastoista on teosten taloudellista hyödyntämistä, josta tekijän tulee saada kohtuullinen korvaus. Lainauskorvausten kohdalla tämä on erityisen tärkeää, koska tekijällä ei ole mahdollisuutta kieltää teostensa lainaamista kirjastoista.

Vuokraus- ja lainausdirektiivi, johon lainauskorvaukset perustuvat, implementoitiin maamme virheellisesti Suomen liittyessä Euroopan unioniin 1990-luvulla. Tuolloin lakiin säädettiin tekijän oikeus korvaukseen teostensa lainaamisesta. Samalla lakiin kuitenkin kirjattiin poikkeus, jonka nojalla kaikki merkittävää lainaustoimintaa harjoittavat kirjastot vapautettiin korvauksen maksamisesta. Tämän seurauksena tekijöille ei ennen vuotta 2007 Suomessa suoritettu korvausta teosten lainaamisesta. Tilanteen korjaaminen vaati virallisen huomautuksen Euroopan yhteisön komissiolta direktiivin virheellisestä implementoinnista. Komissio totesi Suomen rikkoneen vuokraus- ja lainausdirektiivin 5 artiklan 3 kohtaa vapauttaessaan kaikki laitosten ryhmät lainauskorvauksen suorittamisesta. Komissio viittasi yhteisön tuomioistuimen antamaan ratkaisuun (C-433/02), jonka mukaan "jos kyseessä olevassa jäsenvaltiossa vallitsevat olosuhteet eivät mahdollista asianmukaisen eron tekemistä laitosten ryhmien välillä, on velvollisuus maksaa kyseinen korvaus asetettava kaikille kyseessä oleville laitoksille".

Huomautuksen seurauksena syksyllä 2006 Suomen tekijänoikeuslain 19 § muutettiin siten, että yleiset kirjastot poistettiin poikkeuksen piiristä. Kun oikeus yleisistä kirjastoista tapahtuvasta lainaamisesta suoritettavaan korvaukseen säädettiin vuoden 2007 alusta, sivistysvaliokunnassa ja eduskunnan täysistunnossa kiinnitettiin

huomiota siihen, että lainauskorvauksiin varattu määräraha oli huomattavan alhainen suhteessa yleisten kirjastojen vuosittaisiin lainamääriin. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että opetus- ja tutkimuskirjastojen jättämiselle korvausvelvollisuuden ulkopuolelle ei ole juridisia perusteita. Sivistysvaliokunta ehdotti eduskunnalle tuolloin seuraavan lausuman kirjaamista lainmuutoksen yhteydessä: "Eduskunta edellyttää, että valtion talousarviossa osoitetaan lisämääräraha, jolla mahdollistetaan tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevien kirjastojen ottaminen tekijänoikeuslain 19 §:n tarkoittaman lainauskorvausjärjestelmän piiriin." Lausuma hyväksyttiin tällaisenaan eduskuntakäsittelyssä syksyllä 2006. Määrärahan viimesykyisestä korotuksesta huolimatta määrärahan taso ei edelleenkään mahdollista kohtuullisen korvauksen suorittamista tekijöille.

Opetus- ja tutkimuskirjastoista lainattavien teosten tekijät eivät saa edelleenkään lainkaan lainauskorvausta. Kyseisissä kirjastoissa on vuosittain 20 miljoonaa lainatapahtumaa eli 20 % yleisten kirjastojen lainamääristä ja n. 16,5 % maan kokonaislainamääristä. Korvausvelvollisuuden ulkopuolelle jää siis merkittävä osa maamme lainoista. Säädetäessä lakia lainauskorvauksesta vuonna 2006 hallituksen esityksessä HE 126/2006 vp todettiin, että korvausoikeutta sovellettaisiin yleisölle lainaamiseen silloin, kun se on määrältään erittäin merkittävä. Opetus- ja tutkimuskirjastoista tapahtuva lainaus myös kohdistuu hyvin erilaiseen kirjallisuuteen kuin yleisistä kirjastoista. Teosten ollessa kurssi- ja tenttikirjoina hankitaan samaa teosta opiskelijakirjastoon useita kappaleita ja kappaleet ovat tiiviisti opiskelijoilla lainassa. Tekijöille aiheutuu tästä merkittävää taloudellista haittaa, joka tulee eduskunnan hyväksymän lausuman mukaisesti hyvittää ottamalla opetus- ja tutkimuskirjastoista tapahtuva lainaaminen mukaan lainauskorvausjärjestelmän piiriin. Tekijöiden yhdenvertaisen kohtelun ja omaisuuden suojan toteutumisen kannalta asiantilan oikaiseminen on hyvin tärkeää, ja epäkohtaan on eduskunnassakin kiinnitetty huomiota ensimmäisen kerran jo vuonna 2006.

Myös Euroopan unionin tuomioistuin otti ke-säkuussa 2011 antamassaan tuomiossa kantaa vuokraus- ja lainausdirektiiviin sekä kohtuullisen korvauksen määräytymiseen. Tuomioistuin totesi lainauskorvauksen tarkoituksena olevan säätää vahingonkorvauksesta tekijöille, koska sitä maksetaan silloin, kun teoksia käytetään yleisölle lainauksen yhteydessä ilman tekijöiden lupaa. Lainauskorvauksen tulee korvata riittävässä tavalla tekijöille teosten lainaamisesta aiheutuva tulonmenetystä, eikä korvaus saa olla tasoltaan ainoastaan symbolinen.

Hallitusohjelmassa korostetaan myös kulttuurin saattamista tasa-arvoisesti kaikkien saataville. Kirjallisuuden osalta tämä tavoite toteutuu jo toimivan kirjastojärjestelmän avulla. Kulttuurisisältöjen saataville saattamisesta tulee suorittaa kohtuullinen korvaus sisällöt luoneille tekijöille. Lainauskorvaus on oikeudenmukainen ja läpinäkyvä tapa tukea suomalaisia kirjallisuuden tekijöitä, koska korvaukset perustuvat kirjastoista saataviin lainaustilastoihin. Kotimainen kirjallisuus paitsi tarjoaa kirjastolaitoksellemme sisällön myös mahdollistaa sen olemassaolon. Turvaamalla tekijöiden lakisääteinen oikeus saada kohtuullinen korvaus heidän luomiensa teosten

lainaamisesta mahdollistetaan myös uusien kulttuurisisältöjen synty. Kohtuullinen korvaus lainaamisesta on osa luovan työn edellytyksistä. Uutta kulttuuria ei synny ilman toimeentuloa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin valtioneuvosto ryhtyy, jotta Suomessa lainauskorvauksiin varattu määräraha nostetaan valtiovarainvaliokunnan mietinnössä VaVM 26/2011 vp edellytetylle tasolle, joka takaa tekijöille kohtuullisen korvauksen heidän teostensa lainaamisesta,

mihin toimiin ryhdytään, jotta lainauskorvausjärjestelmä turvaa kirjallisuuden tekijöiden ja eri kirjallisuuslajien yhdenvertaisen kohtelun sekä

mihin toimiin ryhdytään opetus- ja tutkimuskirjastojen poistamiseksi poikkeuksen piiristä lukuun ottamatta perusopetuksen piiriin kuuluvien oppilaitosten kirjastoista tapahtuvaa lainaamista?

Helsingissä 15 päivänä toukokuuta 2012

Raija Vahasalo /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Raija Vahasalon /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 399/2012 vp:

Mihin toimiin valtioneuvosto ryhtyy, jotta Suomessa lainauskorvauksiin varattu määräraha nostetaan valtiovarainvaliokunnan mietinnössä VaVM 26/2011 vp edellytetylle tasolle, joka takaa tekijöille kohtuullisen korvauksen heidän teostensa lainaamisesta,

mihin toimiin ryhdytään, jotta lainauskorvausjärjestelmä turvaa kirjallisuuden tekijöiden ja eri kirjallisuuslajien yhdenvertaisen kohtelun sekä

mihin toimiin ryhdytään opetus- ja tutkimuskirjastojen poistamiseksi poikkeuksen piiristä lukuun ottamatta perusopetuksen piiriin kuuluvien oppilaitosten kirjastoista tapahtuvaa lainaamista?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Huoli lainauskorvausten tasosta on aiheellinen. Lainauskorvausten taso on osa käynnissä olevaa tekijänoikeuskeskustelua, johon sisältyy myös kysymys tekijöille maksettavien tekijänoikeuskorvausten kohtuullisuudesta. Lainauskorvausten taso nousi vuoden 2012 alussa 20 prosentilla edellisvuoteen verrattuna. Tiedossa kuitenkin on, että Suomi jää toteutetusta korotuksesta huolimatta lainauskorvausten tasossa selkeästi jälkeen muista Pohjoismaista. Tehty korotus on signaali siitä, että kysymys on otettu vakavasti myös valtioneuvoston hallinnossa. Valtiontaloudelliset syyt kui-

tenkin vaikuttavat siihen, millä tahdilla korvausta pystytään nostamaan.

Suomen tekijänoikeuslakiin otettiin vuonna 2006 säännökset tekijän oikeudesta korvaukseen kirjastoista tapahtuvasta teosten lainaamisesta. Tekijänoikeuslain 19 §:ssä säädetty oikeus teosten lainauksesta maksettavaan korvaukseen toteutettiin vuoden 1992 vuokraus- ja lainausdirektiivin 92/100/ETY säännösten mukaisesti Suomen vastauksena komission käynnistämään rikkomusmenettelyyn.

Direktiivin säännökset tarjoavat jäsenvaltioille erilaisia mahdollisuuksia tekijälle kuuluvan lainausoikeuden toteuttamiseksi. Direktiivin 5 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on otettava käyttöön ainakin tekijöille maksettava korvaus, jos jäsenvaltiot eivät sovelle yksinoikeutta äänitteisiin, elokuviin ja tietokoneohjelmiin. Artiklan 3 kohdan mukaan tietyt laitosten ryhmät voidaan vapauttaa korvauksen maksamisesta.

Tekijänoikeuslain 19 §:n muutosta valmisteltaessa katsottiin, että on olemassa perusteltuja syitä rajoittaa korvausoikeus vain kuntien yleisistä kirjastoista tapahtuvaan teosten lainaamiseen. Korvausoikeuden piiriin kuuluvia aineistoja ovat painetut kirjat, nuotit ja musiikkiäänitteet. Ratkaisu, jonka mukaan korvausoikeuden ulkopuolelle säädettiin tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuva lainaaminen, perustui merkittäviin eroihin opetustoimintaa ja tutkimusta palvelevien kirjastojen ja kuntien yleisten kirjastojen toiminnassa sekä yleisölle lainattavissa aineistoissa.

Lainsäädäntöratkaisua valmisteltaessa katsottiin, että kuntien yleiset kirjastot turvaavat koko väestön tiedon ja kulttuurin tasavertaisen saatavuuden. Niiden toiminta tukee asukkaiden sivi-

tyksellisten oikeuksien toteutumista. Yleisistä kirjastoista lainattava teosrepertuaari koostuu lähes kokonaisuudessaan kotimaisesta ja käännettystä kaunokirjallisuudesta sekä yleisestä tietokirjallisuudesta.

Tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevien kirjastojen toiminta poikkeaa yleisten kirjastojen toiminnasta. Eriasteisia oppilaitoksia ja niissä tapahtuvaa opetus- ja tutkimustoimintaa palvelevien tieteellisten kirjastojen ja erikoiskirjastojen toiminnan tavoitteena on erityisesti tukea oman kehys-organisaationsa tiedontarpeita. Edellä mainittujen kirjastojen toiminnassa korostuu teosten lainaamisen sijasta tiedonhaku eri alojen tietokannoista ja painetuista kirjoista, jotka ovat suurelta osin ulkomaista tutkimuskirjallisuutta. Lisäksi voidaan todeta, että mainittujen kirjastojen palvelut kohdistuvat ensisijaisesti oman organisaation opettajille, tutkijoille ja opiskelijoille ja vähäisemmässä määrin muulle yleisölle.

Suomen lainauskorvausjärjestelmä sovitettiin valtion talousarvion kehyksiin sillä tavalla mitoitettuna, kuin se oli taloudellisissa olosuhteissa ja poliittisesti mahdollista. Lainauskorvausjärjestelmän toteutuksen alkaessa vuodesta 2007 lähtien on selvitetty tekijänoikeuslain muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen annettuun eduskunnan vastaukseen sisältyvän lausuman mukaisesti mahdollisuuksia toisaalta lainauskorvauksen korottamiseen, toisaalta sen soveltamisalan laajentamiseen tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuvaan lainaamiseen.

On perusteltua, että korvausten taso pyrittäisiin vähitellen nostamaan pohjoismaiselle tasolle. Kirjallisuuden tekijät ansaitsevat asianmukai-

sen korvauksen teostensa lainaamisesta. Entisestään vähentynyt liikkumavara valtion talousarvion kehyksissä ja valtiontalouden kokonaistilanne kuitenkin vaikuttavat siihen, minkälaisessa aikataulussa lainauskorvausten tasoa on mahdollista merkittävästi korottaa.

Tästä huolimatta pitäisi rakentaa selkeä ohjelma, jolla lainauskorvausten tasoa voitaisiin nostaa. Lainauskorvausten tason nostamiseksi tarvitaan laaja poliittinen yhteisymmärrys.

Lainauskorvaukset olisi tärkeää laajentaa tutkimus- ja opetuskirjastoihin, mutta nykyisellä lainauskorvauksen tasolla se on hankalaa. Tämän lainauskorvausten osan rahoittaminen on luonnollisesti osa koulutus- ja tutkimuspolitiikan rahoitusta.

On otettava esiin myös se mahdollisuus, että kunnat yleisten kirjastojen ylläpitäjinä osallistuisivat lainauskorvausten kustannuksiin korvausten tason nostamiseksi. Näin lainauskorvauksista aiheutuvaa taloudellista rasitetta voitaisiin jakaa valtion lisäksi sille taholle, joka kirjastopalvelun asukkaalleen tarjoaa.

Vastaavasti tutkimusta ja opetustoimintaa palvelevien kirjastojen ylläpitäjät voisivat vastata itse kokonaan tai merkittävältä osin näistä kirjastoista tapahtuvasta teosten lainaamisesta maksettavista korvauksista. Ratkaisu olisi siinäkin mielessä perusteltu, että yliopistouudistuksen myötä yliopistokirjastot ovat valtiontalouden ulkopuolella. Koska kirjastolainauksen suuret volyymit ovat yleisistä kirjastoista tapahtuvassa lainaamisessa eikä teoksen käyttäminen lukusalissa ole korvaukseen oikeuttavaa teoksen lainaamista, korvauskustannukset eivät muodostuisi kohtuuttomiksi yliopistoille ja muille tutkimusta ja opetustoimintaa palveleville kirjastoille.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 2012

Kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 399/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Raija Vahasalo /saml:

Vilka åtgärder vidtar statsrådet för att i Finland höja anslaget som reserverats för ersättningar för utlåning till den nivå som förutsätts i finansutskottets betänkande FiUB 26/2011 rd, där upphovsmännen garanteras en skälig ersättning för utlåning av sina verk,

vilka åtgärder vidtas för att systemet med ersättningsför utlåning ska trygga att upphovsmännen till litterära verk och inom olika litterära genrer behandlas på lika grunder och

vilka åtgärder vidtas för att slopa undervisnings- och forskningsbiblioteken från det nuvarande undantaget, förutom i fråga om utlåning vid bibliotek inom den grundläggande utbildningen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Frågeställarens oro över nivån för ersättningarna för utlåning är befogad. Ersättningsnivån är ett element i den pågående upphovsrättsdebatten, som inbegriper frågan om vad som är en skälig ersättning till upphovsmännen. I början av 2012 steg ersättningsnivån steg med 20 procent jämfört med året innan. Det är emellertid välkänt att Finland klart släpar efter de andra nordiska länderna, trots förhöjningen. Den höjning som genomförs är dock en signal om att frågan tagits på allvar också inom statsförvaltningen. Statsfinan-

siella skäl inverkar emellertid på i vilken takt ersättningarna kan höjas.

År 2006 togs det in bestämmelser i den finska upphovsrättslagen i fråga om upphovsmännens rätt till ersättning för utlåning som äger rum vid bibliotek. Bestämmelsen om rätt till ersättning till upphovsmännen för utlåning i upphovsrättslagens 19 § genomfördes i enlighet med bestämmelserna i Europeiska gemenskapernas direktiv av den 19 november 1992 om uthyrnings- och utlåningsrättigheter avseende upphovsrätligt skyddade verk och om upphovsrätten närstående rättigheter (92/100/EG) och ingick i Finlands svar på det överträdelseförfarande kommissionen hade inlett.

Bestämmelserna i direktivet medger olika alternativ. Enligt artikel 5.2 ska medlemsstaterna, om de inte tillämpar ensamrätten till utlåning i fråga om fonogram, filmer och datorprogram, införa en rätt till ersättning, åtminstone till upphovsmännen. Enligt artikel 5.3 får medlemsstaterna undanta vissa kategorier av inrättningar från skyldigheten att betala ersättning.

Vid beredningen av ändringen av 19 § i upphovsrättslagen ansågs det föreligga goda grunder för att begränsa ersättningsrätten enbart till utlåningen vid kommunernas allmänna bibliotek. Det material som berättigar till ersättning är tryckta böcker, noter och fonogram. Enligt denna lösning, som utesluter utlåning av material för forsknings- och undervisningsändamål, motiverades med de betydande skillnaderna mellan den verksamhet som bedrivs vid bibliotek som betjänar undervisning och forskning och de allmänna kommunala bibliotekens samtyper av material som lånas ut.

I beredningen av lagrummet ansågs att de allmänna biblioteken tryggar hela befolkningens

tillgång till kunskap och kultur på lika villkor. Därtill bidrar de till att invånarnas rätt till bildning förverkligas. Urvalet vid de allmänna biblioteken består nästan helt och hållet av inhemsk och översatt skönlitteratur samt allmän facklitteratur.

Den verksamhet som bedrivs vid bibliotek som betjänar forskning och undervisning avviker från de allmänna bibliotekens. Syftet med verksamheten vid vetenskapliga bibliotek och specialbibliotek som betjänar läroanstalter på olika nivå samt den forskning och undervisning som bedrivs vid dem är i synnerhet ägnad att stödja kunskapsbehovet inom respektive övergripande organisation. Betoningen ligger inte så mycket på utlåning som på sökningar i databaser och i tryckta böcker, som till största delen består av utländsk vetenskaplig litteratur. Därtill kan man konstatera att servicen vid dessa bibliotek i första hand riktar sig till den egna organisationens lärare, forskare och studenter och i mindre utsträckning till den övriga allmänheten.

Ersättningarna för utlåning som betalas ut i Finland anpassades till budgetramarna och dimensionerades enligt vad som var möjligt under rådande ekonomiska villkor och politiska förutsättningar. Från och med att ersättningssystemet började införas 2007 har man, i enlighet med det utlåtande som ingår i riksdagens svar med anledning av regeringens proposition om en ändring av upphovsrättslagen, utrett möjligheterna att höja ersättningarna för utlåning och att utvidga bestämmelsen så att den också skulle omfatta utlåning vid bibliotek som betjänar forskning och undervisning.

Det är motiverat att eftersträva en stegvis höjning av ersättningsnivån till nordisk nivå. Upphovsmän till litterära verk förtjänar att få en ända-

målsenlig ersättning för utlåning av sina verk. Emellertid påverkar det alltmer krympande manöverutrymmet inom ramen för statsbudgeten samt det allmänna statsfinansiella läget tidtabellen för när det är möjligt att genomföra en betydande höjning av ersättningsnivån.

Trots det bör man bygga upp ett klart och tydligt program för att höja nivån på ersättningarna. Detta kräver emellertid ett brett politiskt stöd.

Det vore viktigt att utvidga ersättningsrätten till att omfatta bibliotek som betjänar forskning och undervisning, men med tanke på nuvarande ersättningsnivå är detta svårt. Finansieringen faller naturligtvis till denna del inom ramen för den utbildnings- och forskningspolitiska finansieringen.

Därtill bör man lyfta fram möjligheten att kommunerna, i egenskap av huvudmän för de allmänna biblioteken, skulle delta i kostnaderna för att finansiera en höjning av nivån på ersättningarna. Då kunde den ekonomiska börda ersättningarna förorsakar utöver staten också fördelas på den instans som erbjuder bibliotekstjänsten till sina invånare.

På motsvarande sätt kunde huvudmännen för bibliotek som betjänar forskning och undervisning själva helt eller till en betydande del svara för de ersättningar som betalas för utlåning av verk vid dessa bibliotek. Lösningen vore även till den delen motiverad, eftersom universitetsbiblioteken enligt den nya universitetslagen står utanför statsekonomin. Eftersom det är de allmänna biblioteken som står för de stora utlåningsvolymerna och eftersom verk som används i läsesalar inte berättigar till ersättning, skulle ersättningarna för utlåningen inte heller bli oskäligt höga för universiteten eller övriga bibliotek som betjänar forskning och undervisning.

Helsingfors den 5 juni 2012

Kultur- och idrottsminister Paavo Arhinmäki